

Transcript speech Jesse Klaver in AFAS Live (9 maart 2017)

(opkomst met het nummer I gotta feeling – Black Eyed Peas)

1 Hallo... hallo... hallo... ja! Wow, oh oh wow, wow, wow, wow! Wow!

2

3 Wat fantastisch om jullie hier allemaal te zien. Ongelofelijk. Daar ben ik blij om, dat jij ook blij
4 bent om mij te zien! Op een avond als...als deze, denk ik terug en ik zie, nou, dit is puur toeval,
5 Peter van Dooremalen, dag! Op een avond als deze, denk ik terug aan al die keren dat ik op
6 huiskamerbezoek was. Dat doe ik sinds ik Kamerlid ben en dat waren altijd hele fijne avonden,
7 iets kleiner dan hier. En een van de eerste die ik had – de tweede om precies te zijn – was in
8 de huiskamer bij Peter van Dooremalen in Den Bosch. En het ging over allerlei onderwerpen.
9 En een van de onderwerpen waar we over spraken, was de zorg en de grote veranderingen
10 die daar op dat moment op stapel stonden. Veel van die zorg die werd van de rijksoverheid
11 naar gemeenten gebracht. En wat ik me altijd van dat gesprek, van die vele gesprekken, heb
12 onthouden is hoe mensen daar zich zorgen maakten over wat die veranderingen betekenden
13 voor mensen die zorg nodig hebben. Wat het betekent voor die mensen die plotseling
14 onzeker worden of ze nog wel worden verzorgd, volgend jaar.

15

16 En ik had niet alleen maar gesprekken bij GroenLinkers thuis, de afgelopen jaren heb ik ook
17 gebruikt om te spreken met mensen die misschien iets minder GroenLinks angehaaft zijn dan
18 jullie, met mensen die eigenlijk geneigd zijn om op de PVV te stemmen. En het waren
19 prachtige gesprekken. Het begint meestal met vluchtelingen, moslims, migranten, maar heel
20 snel gaat het gesprek over hele andere zaken, dan gaat het over dat ze zich zorgen maken dat
21 ze hun zorgrekening niet meer kunnen betalen of dat hun ouders in een verzorgingstehuis
22 wonen waar ze niet de zorg krijgen die ze verdienen. Dan gaat het gesprek over hun kinderen
23 die nog steeds thuis wonen, omdat ze geen woning kunnen vinden en op een wachtlijst staan.
24 Iemand is z'n telefoon vergeten uit te zetten.

25

26 (gelach)

27

28 En daarna als je ze vraagt: denk je nou werkelijk dat het sluiten van grenzen jouw problemen
29 gaat oplossen? Nee. Denk je nou dat moslims bannen jouw problemen oplossen? Nee. En dan
30 heb je het begin van een gesprek en in mijn tocht door het land heb ik altijd twee dingen
31 gezien. Allereerst de noodzaak dat het anders moet en op de tweede plaats ook het
32 optimisme dat het anders kan, bij GroenLinkers, maar ook bij mensen die veel rechtser
33 stemmen en daarom ben ik zo trots dat we vanavond hier met zoveel mensen bij elkaar zijn,
34 dat wij laten zien dat verandering kán.

35

36 (applaus en gejoel)

37

38 Nieuw idealisme, nieuwe hoop. Daar staan wij voor. Maar het komt niet alleen van mij en het
39 komt niet alleen van GroenLinks. Het komt van mensen, van bekende mensen soms. Het komt
40 van meester Bart die zich dag in, dag uit zet voor zijn studenten op het mbo. Het komt van
41 Johnny de Mol die zich al twee jaar lang belangeloos inzet voor vluchtelingen op Lesbos. Die
42 ervoor zorgt dat ze huisvesting hebben, eten, dat ze aandacht krijgen dat er om ze wordt
43 gegeven. Het komt ook van mensen als Jiggy Djé die hier net echt de tent op z'n kop heeft

44 gezet volgens mij, die samen met zijn vrienden ervoor zorgt dat mensen niet gaan stemmen
45 op basis van haat of vanuit angst, maar vanwege hoop. Een stem tegen angst.

46

47 Maar laten we nooit vergeten, want dit zijn de mensen die we zien. Laten we nooit vergeten
48 dat achter deze bekende mensen, zovele anderen staan, want achter meester Bart staan
49 tienduizenden docenten in het onderwijs, die dag in, dag uit proberen hun leerlingen alle
50 kansen van de wereld te geven. En achter Jiggy Djé staan zoveel jongeren die voor de
51 allereerste keer gaan stemmen op vijftien maart en die zich niet laten leiden door angst.

52

53 (applaus)

54

55 En achter...achter Johnny de Mol staan letterlijk duizenden mensen die vluchtelingen helpen
56 met eten, met kleding, met onderdak, met aandacht. En eigenlijk, eigenlijk staan wij allemaal
57 achter Johnny, omdat wij allemaal meeleven met mensen die hebben moeten vluchten voor
58 oorlog en geweld en vooral dat we meeleven met kinderen die in ellende hun toekomst
59 moeten beginnen. En achter onze beweging van empathie staan miljoenen mensen die
60 mantelzorg verlenen, staan al die mensen die in energie-corporaties proberen zo snel
61 mogelijk de omschakeling naar duurzame energie mogelijk te maken. En staan al die (applaus)
62 staan al die vrijwilligers die als schuldhelpmaatje proberen mensen uit de ellende te helpen,
63 die mensen proberen te helpen die hun eigen situatie niet meer kunnen overzien en staan
64 ook al die oude mensen, al die mensen die oude mensen proberen te helpen met het invullen
65 van belastingformulieren of het aanvragen van persoonsgebonden budget of gewoon die
66 even koffie gaan drinken, omdat die ene mevrouw er nu alleen voor staat en daarom hehe
67 (applaus) daarom is onze beweging een beweging van empathie, van meeleven met elkaar,
68 van gemeenschapszin en de campagne is nog in volle gang en Den Haag is deze dagen het
69 hoofdtoneel, maar het script voor verandering wordt geschreven in de samenleving, het
70 script voor verandering wordt niet geschreven door politici, maar jullie, door meester Bart
71 door Johnny, door Jiggy Djé, door ons allemaal!

72

73 (applaus en gejoel)

74

75 Er zijn vandaag ook een aantal journalisten aanwezig (gelach) en er wordt veel over onze
76 campagne geschreven en gezegd en het gaat dan regelmatig over mijn das: Zit ie recht of niet.
77 Knoopje vast, knoopje open. Het gaat over mijn leeftijd en of hoe hoog de mouwen nou
78 precies zijn opgerold. Maar dat is nog niet bij benadering de kern van onze campagne (gelach)
79 De kern van onze campagne...

80

81 (applaus en gejoel)

82

83 De kern van deze campagne, dat zijn jullie. Jullie zijn de beweging die ons land nodig heeft en
84 iedereen, iedereen hier kan het verschil maken en dat doen jullie, door hier massaal te zijn,
85 dat doen jullie doordat onze Facebookposts massaal worden gedeeld. Dat doen jullie door
86 langs de deuren te gaan, het gesprek aan te gaan met mensen die twijfelen, of die misschien
87 wel niet willen gaan stemmen en het optimisme en de hoop die ik tegenkom is
88 hartverwarmend. Vandaag hier in Amsterdam met velen, maar ook in de gesprekken die ik
89 heb met de campagners en die allemaal hun eigen verhaal hebben, en hun eigen motivatie
90 om met deze campagne mee te doen. Laura is een van die vrijwilligers. Laura die is, die zit

91 tussen twee banen in en die heeft ervoor gekozen om in onze campagne mee te doen en toen
92 ik haar vroeg, waarom doe je dat nou eigenlijk, toen kwam er een prachtig verhaal over hoe
93 zij zag dat de wereld verandert. Dat ze zich zorgen maakt dat in het Verenigd Koninkrijk ervoor
94 heeft gekozen om uit de Europese Unie te stappen, dat zij net als velen het niet kan
95 voorstellen dat iemand als Donald Trump president van de Verenigde Staten kan worden en
96 vooral dat we niet willen dat hetzelfde gebeurt in Nederland.

97
98 (applaus en gejoel)

99
100 Zij is betrokken bij deze campagne, omdat het niet alleen gaat dit jaar over verkiezingen in
101 Nederland, maar verkiezingen in heel Europa. Ja, het begint in Nederland, maar straks ook in
102 Duitsland en in Frankrijk en in Nederland moeten wij laten zien dat we het populisme kunnen
103 stoppen en dat er een alternatief is en dat het alternatief wij zijn...

104
105 (applaus en gejoel)

106
107 En mijn hoop put ik ook uit Johan en Anneke. Op zaterdag, voordat onze campagners de straat
108 op gaan, ontvangen zij ze met koekjes en koffie. En als ze dan terug komen, soms is het wel
109 eens koud, verkleumd, dan staat de soep klaar en worden de verhalen gedeeld. Ik krijg ook
110 hoop van mijn medewerkers, mijn lieve, lieve medewerkers, die veel te hard moeten werken.
111 Zo hard zelfs dat ze af en toe een dutje doen op mijn kamer, op mijn bank, om overeind te
112 kunnen blijven en ik ben ontzettend dankbaar voor Philip en Tim: onze speciale gasten uit
113 België.

114
115 (applaus)

116
117 Maar bovenal, bovenal ben ik trots en blij dat ik mag samenwerken met zoveel bijzondere
118 jongeren hier achter de schermen. De mensen die een meet-up als deze mogelijk maken. Ze
119 zijn soms net klaar met hun studie, soms hebben ze hem net onderbroken (gelach) maar dag
120 in, dag uit levend op pizza's en cola zijn zij degenen die deze beweging vorm geven op
121 Facebook met nieuwe apps, met de mooiste filmpjes, de nieuwe ideeën en daarom Leon,
122 Marloes, Arthur, Bas, Benjamin, Bianca, Carla, Eva, Gido, Ismael, Jonas, Zoë en al die anderen.
123 Jullie laten zien dat de echte verandering dichterbij is dan ooit...

124
125 (applaus en gejoel)

126
127 Jullie laten zien dat we samen kunnen kiezen voor duurzame groei in plaats van hoge winsten
128 op de korte termijn. Jullie zijn het die laten zien, dat we samen kunnen kiezen voor menselijke
129 zorg. Dat we samen kunnen kiezen voor beter onderwijs en minder ongelijkheid en ik hoop
130 dat jullie je beseffen allemaal, dat deze campagne uniek is en wat de uitslag volgende week
131 ook is, dat jullie nu al geschiedenis schrijven.

132
133 (applaus en gejoel)

134
135 Vandaag is het zes dagen tot de verkiezingen, niet dat ik er echt mee bezig ben, maar (gelach)
136 we tellen af. Nog één week: misschien wel de belangrijkste dagen uit ons politieke leven. En
137 er is een groeiende beweging die genoeg heeft van haat, van angst en van egoïsme en we

138 horen rechtse partijen praten over Sinterklaas, kerstbomen, het Wilhelmus, zeg maar de
139 prioriteit. (gelach) We horen ze over de islam. We horen ze over muren bouwen en grenzen
140 sluiten en we horen ze over normaal doen, maar ze leiden ons af van de echte problemen.
141 Want we horen ze niet over der ongelijkheid die toeneemt en we horen ze niet over de
142 onzekerheid van mensen die steeds opnieuw een flexcontract krijgen.

143
144 (applaus en gejoel)

145
146 En we horen ze niet over klimaatverandering. En laat me dat vooral herhalen: we horen ze
147 niet over klimaatverandering.

148
149 (applaus en gejoel)

150
151 We horen ze niet... We horen ze niet over klimaatverandering. We horen ze er niet over, en
152 dat is niet normaal. En weet je wat nog meer niet normaal is, Mark? Dat is het openhouden
153 van kolencentrales, terwijl we weten hoe vervuilend ze zijn en onze lucht vergiftigen. En wat
154 niet normaal is, is dat als in een van de meest welvarende landen van de wereld, mensen niet
155 naar een dokter durven, omdat ze de rekening niet kunnen betalen.

156
157 (applaus en gejoel)

158
159 En het is niet normaal dat ons onderwijs is verworpen tot een soort fabriek waar niet de
160 docenten de baas zijn, maar toetsen. Mark: dít is niet normaal!

161
162 (applaus en gejoel)

163
164 Laten we, laten we beseffen, alsjeblieft, laten we beseffen met elkaar, dat hoe verschillend
165 mensen ook zijn, de tragiek is dat we uiteindelijk ons allemaal zorgen maken om de toekomst.
166 Ik heb het deze campagne al vaak gezegd en ik blijf deze mensen herhalen, tot vijftien maart
167 en lang daarna, want de moslimmoeder uit Rotterdam maakt zich niet minder zorgen dan een
168 bouwvakkervader uit Venlo en mijn onderwijzers uit Roosendaal niet minder dan een
169 hoogleraar hier in Amsterdam en een werknemer met een flexcontract niet minder dan een
170 goedbetaalde consultant, die aan de slag is als zzp'er. We moeten ons beseffen dat we bij
171 elkaar horen. We zoeken allemaal naar een betere toekomst. Eigenlijk zijn we allemaal
172 gelukszoekers en we mogen ons niet uit elkaar laten spelen door politici die ons willen
173 verdelen. En in plaats van elkaar de schuld te geven van de problemen in dit land hebben we
174 een gezamenlijke agenda nodig die verbindt. We moeten ons verenigen.

175
176 (applaus en gejoel)

177
178 We moeten ons verenigen in de strijd tegen het economisme. Het geloof dat het in het leven
179 alleen maar draait om meer groei, meer markt en minder overheid, want dat heeft meer
180 kapot gemaakt dan ons lief is. Onze samenleving is de afgelopen jaren gereduceerd tot een
181 markt, geld is het belangrijkste geworden in het leven en mensen worden gezien als
182 machines. Idealen moeten ons weer regeren. Het is tijd voor een nieuwe visie, een visie
183 gebouwd op eerlijk delen, op duurzaamheid en op empathie. Dát is onze visie voor
184 Nederland!

185

186 (applaus en gejoel)

187

188 Maar dat kan natuurlijk niet, heh, nee, het kan niet, haha. Hoe vaak heb ik dat in m'n leven
189 niet gehoord? Het kan niet. En als ik me bij al die keren had neergelegd, al die keren dat
190 mensen zeiden: dat kan niet, dan had ik hier vandaag niet gestaan. En het is een wijsheid van
191 Gandhi. Hij heeft gezegd: eerst negeren ze je, dan lachen ze om je, dan vechten ze tegen je
192 en dan win je... GroenLinks werd jarenlang genegeerd, een schreeuw in de nacht waren we.
193 We werden uitgelachen om onze opvattingen, snotneus. We worden aangevallen in deze
194 campagne door onze tegenstanders én onze bondgenoten en laat ik jullie dit zeggen:
195 volgende week gaan we winnen!

196

197 (applaus en gejoel)

198

199 En wij gaan winnen, wij gaan winnen, omdat we ons niet neerleggen bij de status quo, omdat
200 wij ons niet laten vertellen dat iets niet kan. We worden aangevallen om onze ambities. Kom
201 maar op, zou ik willen zeggen, want onze tegenstanders en bondgenoten pikken zomaar wat
202 uit wat wij vinden. En doen hun uiterste best om ons programma vooral niet te begrijpen,
203 maar als zij kiezen voor de aanval, kiezen wij voor de verandering. Want het probleem is niet
204 dat wij te veel willen. Het probleem is dat al die traditionele partijen veel te weinig willen.

205

206 (applaus en gejoel)

207

208 Wij zijn niet bang voor grootse plannen en in woord geven ze ons allemaal gelijk. Verandering
209 is nodig, maar de daad bij het woord voegen: ho maar. En dat is precies wat GroenLinks anders
210 maakt. Wij laten ons niet vertellen dat het niet kan. Wij laten ons niet vertellen dat de
211 kolencentrales niet kunnen sluiten. Wij laten ons niet vertellen dat de gaskraan in Groningen
212 niet dicht kan. Wij laten ons niet vertellen dat het eigen risico niet kan verminderen. En we
213 laten ons niet vertellen door andere politici dat het allemaal niet kan, want als ze dat doen,
214 dan is er iets mis met de politiek. En als de politiek zegt dat wij Nederland niet kunnen
215 veranderen, dan veranderen wij de politiek.

216

217 (applaus en gejoel)

218

219 Wij zijn Groen en Links. Je had het aan de naam kunnen zien en daar zijn we trots op. Onze
220 beweging laat zien dat het tijd is voor nieuwe, progressieve politiek, want onze ideeën zijn
221 sterker dan de dogma's van de gevestigde orde. En onze passie is groter dan de behoudzucht
222 van de status quo. En onze hoop op verandering is groter dan de angst om te falen. Want na
223 dertig jaar economisme is verandering noodzakelijk. Als antwoord op de onzekerheid van
224 mensen. Als antwoord op angst en haat. Omdat terechte zorgen van mensen oplossingen
225 verdienen, in plaats van zondebokken, omdat de uitdagingen van de toekomst simpelweg niet
226 kunnen wachten tot morgen. Ik wil jullie iets voorlezen. Afgelopen zondag was het debat in
227 Carré en daar vertelde ik iets over m'n eigen achtergrond en de berichten die ik krijg. Daar
228 heb ik ontzettend veel indrukwekkende reacties op gehad en één brief kreeg ik eh was een
229 brief, echt met een datum erop, maar ik kreeg hem via de mail. Het was old school en new
230 school tegelijk. Het was een brief van- van Romano en die wil ik graag even stukje uit
231 voorlezen.

232

233 Ik ben een twintigjarige student hbo bedrijfseconomie, ik ben geboren in Overijssel waar ik
234 nu nog steeds woon. Mijn vader was een vluchteling, een migrant, hij kwam uit Macedonië,
235 gevlucht voor de oorlog en het continue levensgevaar. Hij is overleden toen ik nog erg jong
236 was. Ik ben volledig opgevoed door mijn Nederlandse moeder, ik spreek met een Sallands
237 accent, ik ben niet gelovig, ik bedrijf sport en voel me volledig Nederlander. Wel heb ik zwart
238 haar en ben ik getint. Enkel daarom schelden mensen mij wekelijks uit, bijvoorbeeld wanneer
239 ik naar huis fiets na een dag college. En dit uitschelden blijft niet enkel bij 'ga terug naar je
240 eigen land'. De meest nare en kwetsende woorden krijg ik te horen van de meest
241 verschrikkelijkste ziektes, tot uitingen als: alle moslims moeten dood. En dan schrijft Romano:
242 het uitschelden en gediscrimineerd worden went op een gegeven moment. Ik denk er niet
243 eens meer over na. Maar beste politici, op het moment dat dit als normaal zal worden
244 beschouwd, hebben wij als Nederlanders wel een groot probleem in onze samenleving.

245

246 Vanmiddag sprak ik Romano. Ik wilde hem bellen na deze brief, het greep me aan, en ik
247 vertelde hem over vanavond en vertelde dat ik graag iets wilde voorlezen uit zijn brief. En hij
248 was heel blij, hij was blij dat ik met hem belde, hij was blij dat hij gehoord werd, dat ik kon
249 bevestigen dat hij inderdaad een heel mooi Sallands accent had. (gelach) Wat hij wilde, was
250 gehoord worden, wat hij wilde was dat dit niet langer normaal was in Nederland en ik heb
251 hem iets beloofd: ik heb hem beloofd dat wij het nooit normaal zullen vinden dat mensen
252 worden gediscrimineerd op basis van hoe ze eruitzien, afkomst, waar ze vandaan komen en
253 ik wil graag jullie vragen. Ik wil dat Romano vanavond weet dat hij is gehoord door ons.

254

255 (applaus en gejoel)

256

257 We moeten het Nederland waar we trots op kunnen zijn terugclaimen. Nederland is een land
258 van vrijheid, van gelijkheid, van empathie. En hoe sommige politici de angst proberen te
259 vergroten of verdeeldheid proberen te verdiepen; als er iets is dat onze samenleving altijd
260 vooruit heeft gebracht; als er iets is dat altijd overwint, dan is dat empathie. Het diepe besef
261 dat we weten dat we bij elkaar horen en dat we het samen moeten doen en kijk om je heen.
262 Kijk om je heen, er is meer dat ons bindt dan dat ons verdeeld. We reiken elkaar de hand, we
263 komen in beweging en we staan hier vanavond met velen en we barsten van de energie en
264 altijd in de geschiedenis, altijd is dat waar verandering begint.

265

266 Het begint bij Laura, bij meester Bart, Jiggy Djé, bij Zoë en bij Romano en bij steeds meer
267 mensen die elkaar vinden en gaan samenwerken. Die zeggen: dit land dreigt de verkeerde
268 kant op te gaan, dit land dreigt uit elkaar te worden getrokken. Die zeggen dat kunnen we
269 niet laten gebeuren, wij gaan dat veranderen, die zeggen: wij gaan Nederland veranderen...

270

271 (applaus en gejoel)

272

273 VVD, CDA en D66; ze denken dat zij als traditionele partij wel even gaan uitmaken
274 wat er na vijftien maart gaat gebeuren. De arrogantie van de macht zou ik willen zeggen; het
275 is het vasthouden van de status quo. Daar gaan wij niet in mee, wij willen verandering,
276 daarom – haha – maak ons groot, en dan brengen wij de idealen terug in het hart van de
277 politiek. Maak ons nog groter en dan krijgen wij de sleutel in handen voor de formatie van

278 een nieuwe regering en maak ons de grootste en wij gaan regeren over links en zorgen dat
279 Nederland voor het eerst sinds veertig jaar weer een links kabinet krijgt!

280
281 (applaus en gejoel) En vrienden dat is de keuze.

282
283
284 Dat is de keuze waarvoor de kiezer op vijftien maart staat. De keuze voor een nieuw
285 progressief tijdperk en we hebben nu een unieke kans. Een unieke kans om de koers van
286 Nederland te veranderen, want meer dan de helft van de kiezers zweeft nog. Het rechtse
287 recept is uitgewerkt, met de VVD stevent Mark Rutte af op een historische nederlaag,
288 historisch voor een zittende premier.

289
290 (applaus en gejoel)

291
292 En op vijftien maart liggen deze vragen voor. Kiezen we voor het grijze midden of kiezen we
293 voor groene vooruitgang? Kiezen we voor ongelijkheid, of kiezen we voor eerlijk delen?
294 Kiezen we voor meer van hetzelfde, of kiezen we voor verandering? Vrienden, we hebben
295 nog zes dagen tot de verkiezingen en wat ik wil vandaag een oproep doen aan iedereen in
296 Nederland met een links hart: laten we ons verenigen! Doe mee met onze beweging, schaar
297 je achter GroenLinks, deze tijd is te belangrijk om aan rechts over te laten, zoals dat de
298 afgelopen twintig jaar is gebeurd. We hebben een unieke kans. Een unieke kans dat een linkse
299 partij de verkiezingen kan winnen en de grootste kan worden en tegen iedereen met een links
300 hart wil ik zeggen: laten we die kans grijpen. Samen gaan we alles uit de kast halen, samen
301 gaan we zoveel mogelijke kiezers naar de stembus krijgen en samen gaan we meer doen dan
302 we ooit hebben gedaan. En daarom heb ik maar één vraag aan jullie: zijn jullie daar klaar voor?

303
304 (applaus en gejoel)

305
306 Nee, nee, nee, nee, nee zo makkelijk komen jullie niet mee vanaf! Dit is nog niet overtuigend:
307 zijn jullie er echt klaar voor?!

308
309 (applaus en gejoel)

310
311 Mooi. Ik ook tot de diepste vezel die ik in me heb. En de komende zes dagen zullen we niet
312 slapen tot we iedereen overtuigd hebben op vijftien maart GroenLinks te gaan stemmen.
313 Dankjulliewel.

314
315 (applaus en gejoel)

316
317 Dank jullie